

Gostoljubni dvatisočak, #2/100

Nezgrešljivi Dobrač, mogočna gorska pregrada med Ziljsko in zgornjo Dravsko dolino – Marijini cerkvi na Dobraču veljata za najvišje ležeči cerkvi v Evropi – Biotska raznovrstnost alpske flore

Tekst in fotografije: **Andreja Frankovič**

Nekega večera se mi prst med drsenjem po ekranu mobilnega telefona ustavi ob čisto svežih gorskih fotografijah z neverjetnimi razgledi na vse strani. Končno vidim sonce, za katero se zdi, da se na »sončni« strani Alp po dolгих tednih megle in dežja sploh ne bo več prikazalo. Oznaka lokacije: Dobrač/Dobratsch, 2166 m. Kje je že to? Tako znano mi zveni, ampak ...

Že gledam Googlov zemljevid, ki me preseli tik za slovensko-avstrijsko mejo, nekaj kilometrov zahodno od Beljaka. Preletim še rezultate iskanja o tej mogočni, a kot kaže celo v zimskih razmerah lahko dostopni gori, katere območje je zavarovano kot narodni park. Na fotografijah v objavi, ki me je spodbudila k raziskovanju, je kuža, zato izkoristim edinstveno priložnost in avtorja vprašam, ali je v koč na vrhu morda dovoljeno s psom. Ni namreč »lepšega«, kot da se sredi zime ves preznojen kot drugorazredni obiskovalec usedeš za kratek počitek ali malico zunaj pred koč (če imaš srečo, vsaj v zavetju). Zato jo s psi z uspešno osvojenega vrha »za nagrado« običajno raje čim prej mahnemo nazaj, preden nas premrazi do kosti. Komaj verjamem, da bo tokrat lahko drugače! »Tomaž, to je to, idealno za nas. Če pohodniki pišejo, da je primerno za otroke, bo

tudi Jagi zmogla. Zasnežen dvatisočak za njen 14. rojstni dan. Saj skoraj ne more biti lepše! Kdaj gremo?«

Čez Korensko sedlo

Že nekaj dni pozneje, ko je v osrednji Sloveniji še vedno vztrajala depresivna sivina, se zapeljemo čez Korensko sedlo. Nezgrešljivi Dobrač z več kot 160 metrov visokim rdeče-belim oddajnikom avstrijske radiotelevizije ORF se koplje v soncu. Ta mogočna gorska pregrada med Ziljsko in zgornjo Dravsko dolino, naravni »mejnik med nemško in slovensko zemljo na Koroškem«, kot so v prvi polovici prejšnjega stoletja zapisali v mladinskem časopisu *Vertec* oz. *Vrtec*, naj bi po eni od etimoloških razlag dobil ime po hrastu (dob) oziroma gozdu. Slovenci v Ziljski dolini so gozdu namreč rekli tudi »dobra«. Tako je z gozdom porasla gora dobila ime Dobrač.

Ob pogledu na zasnežene vrhove Tomaž za hip podvomi o moji skrbno preučeni ideji in prevoznosti beljaške alpske ceste (Villacher Alpenstrasse), ki nas – zgledno splužena – po dobrih 16 kilometrih pripelje vse do parkirišča na Konjski planini (Rosstratten) na nadmorski višini 1732 metrov, kar je skoraj do metra natančno enako kot naš Vršič. (Znameniti prelaz je sicer dobrih sto metrov

nižji, a je tudi vršiška cesta, zgrajena med prvo svetovno vojno, skoraj pol stoletja starejša.)

Parkirišča z razgledom

Ob beljaški alpski cesti, ki se vije vzdolž dolgega gorskega masiva Dobrača, je 11 parkirišč z različnimi razglednimi točkami na Beljak, Julijske Alpe in Karavanke, Vrbsko in številna druga jezera. Posebej izstopa razgledna ploščad, s katere je (verjamem na besedo, saj je bila ob našem obisku zaprta) odličen pogled na Rdečo steno, ki sega 400 metrov v globino. Tu se je med potresom 25. januarja 1348 sprožil velik skalni podor, o čemer je tik pred prvo svetovno vojno v *Zgodovini slovenskega naroda* pisal tudi zgodovinar Josip Gruden: »Višek razdejanja je bil v Ziljski dolini. Visoki Dobrač je že vsled prejšnjih potresov na mnogih krajih kazal razpokline. Usodnega dne pa je goro tako silno streslo, da se je skalnata grmada razpočila in del gore se je zvalil v dolino. Ta silen plaz je zasul sedemnajst vasi ob vznožju in zajezil reko Ziljo, da je narasla v veliko jezero. Deset vasi je potonilo v njenih valovih.«

Novejše raziskave so pokazale, da so v nekdanjem benediktinskem samostanu v Podkloštru s poročilom o velikanski škodi vendarle pretiravali, da bi od oglejskega patriarhata izprosili večjo odškodnino. Tudi neposrednih smrtnih žrtev potresa verjetno ni bilo tako veliko. Večina ljudi (približno 500) naj bi umrla v Beljaku, potem ko so se lesene hiše podrle na ognjišča. Zaradi zasutja reke Zilje je res nastalo približno tri kilometre dolgo jezero, ki je poplavelo dve vasi, a je v naslednjih mesecih po večini odteklo, del pa se je obdržal do 18. stoletja. Ker pa je vsaka nesreča za nekoga lahko tudi sreča, je razmetano skalovje pod južnimi stenami Dobrača danes idealen dom za kar 900 vrst metuljev, skoraj 60 vrst ptic in več kot 700 vrst rastlin.

Več kot 800 različnih vrst rastlin

Raznoverstnost alpske flore je zaradi lege Koroške na območju Dobrača še posebej bogata. Več kot 800 različnih vrst rastlin, zbranih na stičišču petih naravnih habitatov (arktično-alpskega, srednjeevropskega, ilirskega, submediteranskega in subpanonskega), bi si v poletnih mesecih lahko ogledali tudi v Alpskem vrtu, ki se razprostira na 10.000 m² tik ob beljaški alpski cesti. Še malo nižje bi lahko občudovali razgled na bližnjo tromejo med Avstrijo, Slovenijo in Italijo. A vse to bo moralo počakati do naslednjega obiska. Nadenem si »plašnice«, da se brez postankov zapeljemo do zadnjega parkirišča, da bi se čim prej odpravili peš na vrh.

Čeprav je pri naših severnih sosedih delovni dan, je parkirišče presenetljivo polno. Kar nekaj obiskovalcev je verjetno na kosilu v tukajšnji koči, drugi se sprehajajo po planini v bližnji okolici, morda spoznavajo geološko zgodovino Zemlje na učni poti *Od morja do hriba*. Igrala na velikem otroškem igrišču so zasnežena, samevajo tudi počivalniki na razgledni postojanki neposredno nad parkiriščem. Šibek, a mrzel veter in temperature okrog ledišča zahtevajo gibanje, zato se brez obotavljanja odpravimo na pot.

Z zadnjega parkirišča alpske ceste vodita na vrh dve označeni poti: makadamska pot, ki je primarno namenjena vzdrževanju oddajnikov ter planinske kočice, sicer pa je zaprta za promet, in planinska pešpot, ki pa je ob našem obisku neopazna počivala pod snežno odejo.

Na udobni »promenadi«, ki se zmerno vzpenja, srečujemo ljudi (in njihove štirinožne spremljevalce) v najrazličnejših opravah, od turnih smučarjev do pohodnikov s krplji, poleg prevladujočih povsem običajnih pohodnikov pa je veliko tudi takih, ki si vrnitev v dolino popestrijo s sankanjem. Čeprav se mi sprva zdi, da bo vzpon s pasjima članicama odprave v tem raznolikem vrvežu precej kaotičen,

število ljudi z oddaljenostjo od izhodišča in višino eksponentno pada, predvsem pa se vsi ne glede na »prevozno sredstvo« zelo zgladno vedejo in nikogar ne ogrožajo.

Mia je povsem navdušena nad psi, ki jih srečujemo, snegom in celotnim dogajanjem. Nevajena prometa se vse bolje odziva na nov ukaz »avto gre«, pri čemer so »avtomobili« tokrat na smučeh ali sankah. Karkoli že pride mimo, treba se je umakniti. Jagi bi raje videla, da ne bi bilo nikjer nikogar, a novo okolje, preplavljeno z zanimivimi vonji, udobna pot, sneg in prostrani razgledi odtehtajo to

(edino) pomanjkljivost naše destinacije. V tem sva si precej podobni. Sama si pri branju sporočil z nosom seveda ne morem pomagati, zato se toliko bolj zanašam na oči, ki imajo tu gor res kaj videti. Za vsakim ovinkom nas čaka nova »najlepša« panorama. Pa še en skrit kucelj ali dolinica, ki podaljša pot do cilja, čeprav se nekje sredi poti zdi, da smo že skoraj na vrhu, saj so oddajniki »čisto blizu«. Podobno kot trdnjava Nehaj v Senju ob Jadranski magistrali – takoj za naslednjim ovinkom, če ne šteješ vseh tistih vmes.

Tik pod vrhom nas sodobna planinska postojanka Gipfelhaus (»koča na vrhu«), ki se je prvotno imenovala Ludwig Walter Hutte (prvo zavetišče, ki je dobilo ime po arhitektu, alpinistu in vodji beljaške sekcije Avstrijskega planinskega društva, je bilo zgrajeno leta 1810), tako mamljivo vabi na toplo, a prej je treba premagati še nekaj deset metrov do vrha, ki se imenuje Kühriegel ali Cerkvenci hrib. Pravzaprav sta vrhova kar dva, oddaljena vsega nekaj deset metrov, in tudi njuna višina je tako rekoč enaka. Na vzhodnem stoji nemška cerkvica, ki so jo leta 1692 zgradili rudarji iz Nemškega Plajberka (Bad Bleiberg). V pobočje tik pod zahodnim vrhom, na katerem je velik križ z rudarskim simbolom, pa stoji slovenska cerkev, ki jo je dal leta 1690 na mestu nekdanje lesene kapelice sezidati lastnik Levjega gradu v Čačah v Ziljski dolini.

Legenda pravi, da je gluhonemi sin omenjenega graščaka po Marijini priprošnji ozdravel, graščak pa je obljubil, da bo na mestu, kjer naj bi se Marija prikazovala že v 14. stoletju, sezidal cerkev. Ker jo je obiskovalo slovensko prebivalstvo iz Ziljske doline, se je je oprijelo ime slovenska cerkev.

Premagali kapelo

Marijini cerkvici na Dobraču veljata za najvišje ležeči cerkvi v Evropi. Kapela na Kredarici sicer stoji skoraj 350 metrov višje, a morda je težava zgolj v razlikovanju majhne cerkve in velike kapele ...

V pobočje tik pod
zahodnim vrhom, na
katerem je velik križ z
rudarskim simbolom,
stoji slovenska cerkev,
zgrajena leta 1690.

Na vzhodnem vrhu Dobrača tik pod nemško cerkvijo so oddajniki ORF in planinska koča.

Kakorkoli že, zadnji košček poti do križa na zahodnem vrhu Dobrača nam zaradi poledenele steze nastavi nekaj pasti, vršni greben pa postreže z res močnim vetrom, ki nekajkrat postavi na preizkušnjo celo moje ravnotežje. Na vrhu resda ne zdržimo dolgo, a vseeno dovolj, da se s Tomažem še enkrat prepričava, da je »ni [...] v Avstriji ne v Nemčiji gore, s katere bi se nudil tako veličasten razgled, kot se nudi z Dobrača«, kot je ob koncu 20. let prejšnjega stoletja pisalo v že omenjenem časopisu *Vertec* oz. *Vrtec*. Ko se že tako čudovit sončen dan poslovi v najlepših možnih barvah, se polni

vtisov zatečemo v kočo na toplo. Neprecenljivo. Če naju doma ne bi čakale obveznosti, bi verjetno povprašala za prenočišče, tako prijetno smo se počutili pri njih. V jedilnici sva se med srkanjem toplega čaja skozi ogromna panoramska okna lahko še naprej razgledovala proti severu in vzhodu, pasji sopotnici pa sta zaspali pod mizo. Kljub mraku se nam ni nikamor mudilo. Ko pa smo se naposled vsi štirje toplo oblečeni odpravili po isti poti nazaj, nam je luna tako prijazno razsvetljevala pot, da sva čelne svetilke prižgala šele pri avtu. ■

Prvi razgledi proti vzhodu, nad izhodiščem spodaj Beljak in Osojsko jezero, v daljavi meglica nad Celovcem in Kamniško-Savinjske Alpe.